

Fimmtudaginn 27. febrúar 1986.

Nr. 204/1985. **Aðalgeir Sigurgeirsson**

(Stefán Pálsson hrl.)

gegn

fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs

(Gunnlaugur Claessen hrl.)

Stjórnarskrá. Skattar. Endurgreiðsla. Réttarfar. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Guðmundur Jónsson, Guðmundur Skaftason, Halldór Þorbjörnsson, Magnús Thoroddsen, Sigurgeir Jónsson og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar að fengnu áfrýjunarleyfi 5. september 1983 samkvæmt 2. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973 með stefnu 23. september s.m. Hinn 3. október s.á. féll þingsókn niður af hans hálfu. Áfrýjaði hann síðan að nýju með stefnu 31. sama mánaðar með tilvísun til heimildar í 36. gr. laga nr. 75/1973.

Áfrýjandi krefst greiðslu úr hendi stefnda að fjárhæð 128.642,00 krónur auk dómvaxta af 86.314,00 krónum frá 18. maí 1982 til greiðsludags og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst aðallega staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti. Til vara krefst hann að málskostnaður fyrir Hæstarétti verði felldur niður.

Samkvæmt því sem fram kom í málflutningi hefur áfrýjandi óslitið greitt þungaskatt af bifreiðum sínum sem „kílómetragjald“ síðan fyrst var farið að innheimta hann í því formi að settum reglugerðum nr. 74/1970 og 94/1970 og auglýsingu nr. 100/1970, en öll voru þessi stjórnvaldsfyrirmæli talin sett með heimild í vegalögum nr. 23/1970.

Krafa áfrýjanda um endurgreiðslu hins umdeilda „kílómetragjalds“ tekur til tímabilsins 3. febrúar 1978 til 10. október 1981. Skattur þessi var krafinn samkvæmt gjaldstigum í reglugerðum um innheimtu bifreiðagjalda o.fl. nr. 1/1978, nr. 430/1978, nr. 241/1979, nr. 511/1979, nr. 636/1980 og nr. 267/1981. Ákvæði reglugerðanna um gjaldstiga „kílómetragjaldsins“ eru af stefnda talin hafa stoð í 7. gr. laga nr. 79/1974 um fjáröflun til vegagerðar, sbr.

lög nr. 78/1977, 3. gr. Í lagagrein þessari er ráðherra veitt heimild til að ákveða með reglugerð, að ökumæla skuli setja í bifreiðar, sem nota annað eldsneyti en bensín og greiða skuli sérstakt gjald fyrir hvern ekinn kílómetra samkvæmt mælum þessum í stað árlegs þungaskatts. Ekki er að finna í lögnum ákvæði er takmarki heimild ráðherra til ákvörðunar á gjaldstigunum eða breytinga á þeim. Fallast ber á það með áfrýjanda að jafn-víðtækt framsal lög-gjafans á skattlagningarvaldi og hér ræðir um brjóti í bága við 40. gr. Stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33 frá 17. júní 1944 og skatttakan því eigi gild að lögum.

Á hitt er svo að líta að ekki verður talið að af þessu leiði að áfrýjanda hafi verið með öllu óskýlt að greiða þungaskatt í nokkru formi af bifreiðum sínum. Því er ómótmælt haldið fram að hann hafi jafnan á þeim tíma sem hér skiptir máli greitt þungaskatt af bifreiðunum sem „kílómetragjald“ athugasemdalaust og án fyrirvara um endurgreiðslu. Með þessu þykir áfrýjandi hafa glatað rétti til að endurheimta það.

Ekki þykir það eiga að valda áfrýjanda réttarspjöllum eins og hér hagar til þótt skýring hans á þeim réttarákvæðum, er hér að framan getur, kæmu fyrst fram við munnlegan flutning málsins í héraði, enda fjallaði héraðsdómari um þau í dómi sínum.

Samkvæmt framanrituðu ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm að niðurstöðu til.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

S é r a t k v æ ð i

**hæstaréttardómaranna Halldórs Þorbjörnssonar
og Sigurgeirs Jónssonar.**

Áfrýjandi lagði mál þetta þannig fyrir í héraði að hann krafðist endurgreiðslu mismunar á því kílómetragjaldi sem hann hafði greitt vegna tímabilsins frá 3. febrúar 1978 til 10. október 1981 og þeirri fjárhæð sem hann taldi sig hafa þurft að greiða ef gjaldið hefði verið

miðað við hámarksheimildir samkvæmt hækkun byggingarvísitölu úr 126 stigum í þá byggingarvísitölu sem í gildi var á hverjum tíma er reglugerðir um innheimtu bifreiðagjalda o.fl. voru settar. Studdi áfrýjandi kröfur sínar með því að óheimilt hefði verið að hækka gjald það sem um ræðir í 7. gr. laga nr. 79/1974, sbr. 3. gr. laga nr. 78/1977 nema innan þeirra takmarka sem greinir í 5. gr. sömu laga um hækkun á bensíngjaldi og árgjaldi þungaskatts.

Fallast ber á það með héraðsdómi, að takmörkun sú sem fram kemur í 5. gr. laga nr. 79/1974 sbr. 2. gr. laga nr. 78/1977 á hækkun gjalda umfram hækkun á vísitölu byggingarkostnaðar taki einvörðungu til bensínskatts og árlegs þungaskatts, en eigi til kílómetragjalds þess sem um ræðir í 7. gr. sömu laga. Reglugerðir þær, sem það gjald hefur verið heimt eftir, hafi því haft stoð í lögum.

Af hálfu áfrýjanda hefur því verið haldið fram fyrir Hæstarétti að ef takmörkunin skv. 5. gr. tæki ekki til álagningar gjalds skv. 7. gr., hefði löggjafinn með því afsalað sér svo víðtæku valdi að óheimilt væri samkvæmt 40. grein stjórnarskrárinnar. Í héraði var þessi röksemd eigi höfð uppi fyrr en við munnlegan málflutning og þykir hún því eigi í þessu máli verða tekin til greina gegn mótælum stefnda, sbr. 4. mgr. 110. gr. laga nr. 85/1936 sbr. lög nr. 28/1981.

Samkvæmt því sem nú hefur verið rakið erum við sammála dómsorði í atkvæði hæstaréttardómaranna Magnúsar Þ. Torfasonar, Guðmundar Skaftasonar og Þórs Vilhjálmssonar.

S é r a t k v æ ð i

Magnúsar Thoroddsen hæstaréttardómara.

Ég er sammála því sem fram kemur í atkvæði hæstaréttardómaranna, Magnúsar Þ. Torfasonar, Guðmundar Skaftasonar og Þórs Vilhjálmssonar að öðru leyti en því, er varðar endurheimturétt áfrýjanda á hinum oftekna þungaskatti, er honum var gert að greiða. Skattheimta þessi var ólögæt. Það er grundvallarregla í lögfræðinni, að menn haldi ekki ólögætum ávinningi. Ef ríkissjóður héldi þessum ólöglega skatti, bryti það í bága við þessa grundvallarreglu.

Hvað því viðvíkur, að aðaláfrýjandi hafi fyrirgert endurheimturétti sínum sakir tómlætis, vil ég taka fram eftirfarandi: Skattþegnar almennt líta svo á, að þeir skattar, sem þeim er gert að greiða, séu

löglega á lagðir. Í þessu efni gildir hið fornkveðna „Konungurinn gerir ekki rangt“. Því er það svo, að skattborgarar eru seinþreyttir til vandræða í þessum efnum og greiða almennt skatta sína fyrirvaralaust í þeirri trú, að þeir séu löglega á lagðir. Og vitanlega er það svo í flestum tilvikum. Þegar hið gagnstæða gerist, er það skylda dómstólanna að sjá til þess, að skattþegn nái rétti sínum gagnvart ríkisvaldinu. Mér er fyllilega ljóst, að sá réttur getur glatast, t.d. fyrir fyrningu sbr. 5. tölulið 3. gr. laga nr. 14, 20. október 1905 um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda.

Hins vegar tel ég að fara eigi afar varlega í því efni að telja endurheimtukröfur af þessu tagi niður fallnar fyrir tómlæti, sem reyndar verður ekki með vissu séð, að stefndi hafi borið fyrir sig í héraði.

Í skattheimtumálum ríkisins á hendur skattþegni, endist það hinum síðarnefnda ekki til sýknu, að bera fyrir sig tómlæti ríkisins til innheimtunnar. Í slíkum málum gilda aðeins hinar beinhörðu fyrningarreglur, enda þótt fyrningarfrestur sé þar lengri en alennt gerist, þ.e. 6 ár, sbr. 97. gr. laga um tekju- og eignarskatt nr. 75/1981, í stað fjögurra ára, samkvæmt 5. tölulið 3. gr. laga nr. 14/1905. Þar að auki á sá skattþegn, er undandrátt fremur, yfir höfði sér þau viðurlög, skv. 107. gr. laga nr. 75/1981, að verða gert að greiða allt að tífalda þá fjárhæð, sem undan er dregin.

Það er því ljóst, að aðstöðumunur ríkissjóðs og skattþegns á sviði skattaréttar er gífurlegur. Þetta skapar tvöfalt siðgæði, er grefur undan virðingu manna fyrir lögunum og teflir réttaröryggi í hættu. Þessa aðstöðumunar hefur framkvæmdarvaldið leitast við að afla sér með atbeina löggjafans. En lagasetningu á sviði skattaréttar eru takmörk sett samkvæmt 40. gr. Stjórnarskrárinnar. Þegar þau mörk eru virt að vettugi, er það hlutverk dómstóla að vernda skattþegnana, svo sem lög frekast heimila. Í þessu máli hefir því verið slegið föstu, að skattheimta þessi brjóti í bága við 40. gr. Stjórnarskrárinnar. Lögverndin er því hafin yfir allan vafa. Þeirri lögvernd er ekki fullnægt með orðum einum, heldur verður endurgreiðsla á hinum ólöglega skatti einnig að koma til, að svo miklu leyti sem hennar hefir verið krafist.

Þegar allt framanritað er virt, tel ég ekki rétt að hafna endurgreiðslukröfu áfrýjanda í máli þessu vegna tómlætis.

Samkvæmt þessu ber að dæma stefnda til að endurgreiða hina

umstefndu fjárhæð auk vaxta, eins og krafist er, svo og til að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 50.000,00 krónur.

S é r a t k v æ ð i

Guðmundar Jónssonar hæstaréttardómara.

Ég er sammála því sem fram kemur í atkvæði hæstaréttardómaranna Magnúsar Þ. Torfasonar, Guðmundar Skaftasonar og Þórs Vilhjálmssonar, að framsal löggjafans til ráðherra á valdi til að ákveða með reglugerð gjald það sem fjallað er um í málinu brjóti í bága við ákvæði 40. gr. stjórnarskrárinnar. Lagagrundvöll skorti því til heimtu gjalds þess sem hér er fjallað um. Því tel ég að taka beri endurgreiðslukröfu áfrýjanda til greina auk vaxta og dæma stefnda til að greiða áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 15. mars 1983.

Mál þetta, sem var dómtekið 28. febrúar sl., hefur Aðalgeir Sigurgeirsson forstjóri, Skólagarði 2, Húsavík, nnr. 0028-7849, höfðað fyrir dóminum gegn Ragnari Arnalds fjármálaráðherra, nnr. 7155-2020, f.h. ríkissjóðs, nnr. 2343-0126, á bæjarþingi 18. maí 1982 til endurgreiðslu ofgoldins þungaskatts af bifreiðum auk vaxta, samtals að fjárhæð kr. 128.642,00 auk dómvaxta af kr. 86.314,00 sem nemur hinum meinta ofgoldna skatti frá 4. maí 1982 til greiðsludags auk málskostnaðar að skaðlausu.

Af stefnda hálfu er krafist sýknu og málskostnaðar að mati dómans. Til vara er krafist lækkunar á stefnukröfum og að málskostnaður verði felldur niður.

Stefnandi byggir kröfur sínar á því að skv. 5. og 7. gr. laga nr. 79/1974 um fjáröflun til vegagerðar, sbr. lög nr. 78/1975 og 2. og 3. gr. laga nr. 78/1977 um breyting á lögum nr. 79/1974 og 78/1975 um breyting á þeim lögum, sé óheimilt að hækka sérstakt kílómetragjald skv. ökumæli umfram hækkun vísitölu byggingarkostnaðar.

Stefnandi hefur annast vöruflutninga milli Húsavíkur og Reykjavíkur með vöruflutningabílum og hefur greitt þungaskatt af þeim samkvæmt ökumælum. Hann telur að sér hafi verið gert að greiða umfram lagaheimild á tímabilinu 25. júlí 1978 til 30. nóvember 1981.

Af stefnda hálfu er því haldið fram að sú takmörkun hækkunarheimildar, sem felst í 5. gr. laga nr. 79/1974, sbr. 1. gr. laga nr. 78/1975 og 2. gr. laga nr. 78/1977, nái einungis til bensíngjalds og árlegs þungaskatts en ekki til sérstaks gjalds samkvæmt ökumæli skv. 7. gr. laga nr. 79/1974,

sbr. 3. gr. laga nr. 78/1977. Með orðunum „kemur gjald þetta í stað árlegs þungaskatts“ telur umboðsmaður stefnda að einungis sé verið að segja að þeir, sem greiði kílómetragjald þungaskatts, skuli ekki greiða árgjald.

Í lögum nr. 79/1974 er kveðið á um greiðslu sérstaks innflutningsgjalds, bensíngjalds af bensíni, gímmíggjalds og þungaskatts af bifreiðum, festi- og tengivögnum. Í 1. gr. laganna er kveðið á um fjárhæð bensíngjalds. Í 1. mgr. 5. gr. er kveðið á um fjárhæð árlegs þungaskatts. Í 4. mgr. 5. gr. segir:

Bensíngjald skv. 1. gr. og árgjald þungaskatts skv. þessari grein skulu vera grunntaxtar. Ráðherra er heimilt að hækka gjöld þessi allt að því að þau hækki í réttu hlutfalli við þá hækkun sem kann að verða á vísitölu byggingarkostnaðar, sbr. lög nr. 93, 31. desember 1975... Í 7. gr. laganna með áorðnum breytingum segir:

Ráðherra er heimilt að ákveða með reglugerð að ökumælar skuli settir á kostnað eigenda í bifreiðar sem nota annan orkugjafa en bensín, svo og festi- og tengivagna, og að greiða skuli fyrir slíkar bifreiðar og festi- og tengivagna sérstakt gjald fyrir hvern ekinn kílómetra samkvæmt ökumæli. Kemur gjald þetta í stað árlegs þungaskatts samkvæmt 5. gr. þegar bifreiðar eiga í hlut

Samkvæmt reglugerð um innheimtu bifreiðagjalda o.fl. nr. 429/1976 var árlegur þungaskattur af bifreiðum að leyfðri heildarþyngd 23,0 - 23,9 tonn 8,33 gkr. fyrir hvern ekinn km, en bifreiðar stefnanda hafa verið í þessum stærðarflokki. Með reglugerð nr. 1/1978 hækkaði gjald þetta að loknu fyrsta álestrartímabili þess árs (janúar til mars, sbr. 2. mgr. 7. gr. reglugerðar 283/1975, sbr. 2. mgr. 3. gr. reglugerðar 429/1976), 15,21 gkr. og að loknu fyrsta álestrartímabili 1979 í 24,70 gkr. skv. reglugerð nr. 430/1978. Með reglugerð 241/1979 hækkaði gjaldið í 37,50 gkr. frá 10. júní 1979 og að loknu fyrsta álestrartímabili 1980 í 57,80 gkr. skv. reglugerð nr. 511/1979. Samkvæmt reglugerð 636/1980 varð gjaldið 0,91 kr. per ekinn km að loknu fyrsta álestrartímabili 1981, og við gildistöku reglugerðar 267/1981, sem tók gildi 10. júní þ.á., var gjaldið 0,99 kr. per ekinn km. Frá þessum gjöldum var síðan heimilaður sérstakur afsláttur sem stefnandi naut skv. heimild í 4. mgr. 7. gr. laga nr. 79/1974, sbr. 3. gr. laga nr. 78/1977. Á árinu 1981 var afsláttur þessi skv. reglugerð 636/1980 10% af kílómetragjaldi sem til féll umfram 25000 km og að 45000 km og 20% af kílómetragjaldi umfram 45000 km.

Við túlkun hinna umdeildu lagaákvæða þykja ekki efni til annars en að beita einfaldri textaskýringu eftir orðanna hljóðan, og þegar hin nefndu lagaákvæði eru skýrð saman þykir verða að fallast á það með stefnda að takmörkun á heimild ráðherra til hækkunar á gjöldum umfram hækkun á vísitölu byggingarkostnaðar lúti einvörðungu að bensíngjaldi og árlegum þungaskatti en að þessi takmörkun nái ekki til sérstaks gjalds fyrir hvern

ekinn kílómetra skv. öikumæli. Reglugerðir þær, sem stefnandi hefur greitt þungaskatt eftir skv. framansögðu, virðast því eiga næga stoð í lögum, og er þá skorið úr þeim réttarágreiningi sem lagður var fyrir dóminn í upphafi, en meðal röksemda, sem fram komu af hálfu stefnanda við munnlegan flutning málsins, er sú að í skattlagningu ráðherra felist brot á jafnræðis-reglu skattaréttarins, þar sem engin haldbær rök séu til hækkana umfram hækkun byggingarvísitölu. Af hálfu stefnda hefur því verið haldið fram að frá gildistöku laga nr. 78/1977 og til loka þess tímabils, sem krafa stefnanda miðast við, hafi kílómetragjald þungaskatts einungis verið hækkað tvisvar sinnum umfram hækkun byggingarvísitölu, þegar gjaldið var hækkað með reglugerð nr. 1/1978 í gkr. 15,21 hafi hluti hækkunarinnar verið til að gæta samræmis milli þungaskatts skv. öikumæli annars vegar og bensíngjalds og árlegs þungaskatts hins vegar, en grunngjald þessara áлага hafi verið hækkað verulega með nefndum lögum, að öðru leyti hafi hækkunin ekki farið fram úr almennum verðlagsbreytingum eins og þær koma fram í vísitölu byggingarkostnaðar. Sú hækkun, sem gerð var með reglugerð 271/1979, átti sér stað vegna þess að söluskattur af gasolíu var felldur niður vegna mikilla rekstrarörðugleika útgerðarinnar á þeim tíma, en hækkun þungaskattsins var einungis gerð til að vega upp á móti niðurfellingu söluskattsins. Þá hafa af hálfu stefnda verið lögð fram gögn sem gefa til kynna að skattlagning þyngrri vörubíla hafi um alllangan tíma verið það lág, og þ.á m. á þeim tíma sem hér um ræðir, að um óbeina niðurgreiðslu flutninga á landi hafi verið að ræða, auk þess sem kílómetragjaldið sé verulega of lágt ef miða eigi við að eigendur stórra vörubíla taki þátt í vegagerðarkostnaði í eðlilegu hlutfalli við slit sem þeir valda á vegakerfinu. Samkvæmt þessum upplýsingum verður ekki talið, að stefnandi hafi sýnt fram á að með skattlagningu á hann hafi verið brotið gegn meginreglum skattaréttarins um jafnræði skattþegna og efnahagslegan mælikvarða.

Við munnlegan flutning málsins var því hreyft af hálfu stefnanda til vara ef ekki yrði litið svo á að nefnd viðmiðunarmörk fælust í lögnum, þá hefði löggjafinn afsalað sér svo viðtæku valdi að það bryti í bága við 40. gr. stjórnarskrár, grundvöllur álagningarinnar væri þannig brostinn og gjöldin endurkræf að fullu, ekki var þó gerð krafa til annars en að endurgreidd yrði sú fjárhæð sem stefnandi hefur greitt umfram hækkun á byggingarvísitölu. Af stefnda hálfu var þessari röksemd mótmælt sem of seint fram kominni málsástæðu.

Sú röksemd, sem hér er fram komin, varðar beitingu lagareglu og fellur undir e-lið 88. gr. laga nr. 85/1936, eins og henni hefur verið breytt með lögum nr. 28/1981, en ekki undir d. lið sömu greinar þar sem fjallað er um málsástæður. Samkvæmt nefndu ákvæði ber að koma fram með laga-rök þegar í stefnu, en eigi er girt fyrir, að dómari taki slík rök til úrlausnar

í dómi, þótt þau komi ekki fram fyrir en síðar í málinu, sbr. 4. mgr. 110. gr. laga nr. 85/1936.

Hins vegar er á það að líta að það álitæfni, sem hér er vakið máls á, er mjög flókið og vandleyst og varðar valdmörk æðstu handhafa valds í landinu, heimild löggjafans til framsals valds til stjórnvalda og vald dómstóla til endurskoðunar á mati löggjafans um þetta efni.

Ágreiningur þessi hefur ekki verið reifaður fyrir dóminum nema sem vararöksemd við munnlegan flutning, en úrlausn um það hvort um ólög-mætt valdframsal löggjafans hafi verið að ræða kann að hafa fordæmis-gildi varðandi skuldaskil milli skattþegna og hins opinbera í þeim mæli að engin tók eru á að gera sér grein fyrir hversu viðtækar afleiðingar dómur um þetta efni gæti haft. Við þessi réttarfarsskilyrði þykja ekki efni til að taka á þessu álitæfni, nema að því marki sem nauðsynlegt er til að leyst verði úr fyrirbyggjandi réttarágreiningu í málinu.

Þótt heimild ráðherra til að ákveða grunnfjárhæðir þungaskatts séu engar beinar skorður settar í heimildarlögunum, fer því fjarri að augljóst sé að reglugerðarákvæði þau sem skattlagningin byggist á og heimildarlögin séu ógildar skattheimildir, og enn síður er sjálfgefið að þetta atvik eigi að leiða til þess að stefnanda verði heimiluð endurgreiðsla þeirra gjalda sem hann hefur greitt á umliðnum árum.

Heimildin til handa ráðherra til að ákveða þungaskatt af bifreiðum skv. ökumæli kemur fyrst fyrir í 4. gr. laga nr. 7/1968, en heimild þessi var ekki nýtt fyrir en með reglugerð nr. 74/1970 og gjaldskrá nr. 100/1970 sem tók gildi 1. júlí 1970 á grundvelli laga nr. 23/1970 þar sem heimildin var ítrekuð óbreytt. Frá þessum tíma hefur ráðherra haft heimild til þess að endurskoða fjárhæð þessa gjalds og neytt þeirrar heimildar eins og að framan greinir. Lagaheimildin hefur verið ítrekuð nokkrum sinnum á þessu tímabili án þess að löggjafinn hafi séð ástæðu til að þrengja heimildir ráðherra. Ekki hefur annað komið fram en að stefnandi hafi jafnan greitt án fyrirvara. Með bréfi 17. desember 1980 fór félag stefnanda, Landvari, Landsfélag vörubifreiðaeigenda á flutningaleiðum þess á leit við ráðherra að þungaskattur á bifreiðar félagsmanna yrði ekki hækkaður að sinni, enda virtist hækkun frá desember 1978 vera kappnóg. Það er fyrst í bréfi félagsins, dags. 18. febrúar 1982, sem fram kemur, að félagsmenn dragi í efa að skatturinn fái staðist lagalega, og það er ekki fyrir en við munnlegan flutning þessa máls sem fram kemur af hálfu stefnanda að gjaldið kunni að fara í bága við 40. gr. stjórnarskrár.

Þegar maður greiðir skuld án fyrirvara í rangri ímyndun um að honum sé það skylt að lögum hefur verið greint milli þess hvort um er að ræða misskilning eða vanþekkingu á einfaldri og ótvíráðri lagareglu eða vandskýrðri og óljósri reglu, þannig að í fyrra tilvikinu hefur fremur verið talið,

að endurheimta ofgreidds fjár væri heimil en í hinu síðarnefnda. Hins vegar er endurheimta almennt talin útilokuð, hafi verið greitt án fyrirvara á grundvelli eðlilegrar túlkunar á réttarreglum, einkum ef aðilar hafa um langt skeið engar efasemdir haft um að sú skýring sem lögð hefur verið til grundvallar sé rétt, en jafnvel þótt einhver vafi hafi verið látinn í ljós, hefur þó ekki verið talið að það atvik ætti að leiða til þess að endurheimta hins greidda fjár væri kræf.

Þessar reglur má rekja til fjármunaréttar, en gildi þeirra hefur í meginatriðum verið viðurkennt, einnig varðandi viðskipti skattþegna og hins opinbera, sbr. dóma Hæstaréttar í XXVII. bindi, bls. 161, og XXXVIII. bindi, bls. 951 og 1144, sjá og HRD. í XVI. bindi, bls. 400, og XX. bindi, bls. 33.

Samkvæmt þessu og því sem að framan er rakið virðist það koma í einn stað niður varðandi það sakarefni sem hér er til úrlausnar hvort talið verður að skattheimild sú, sem stefnandi hefur greitt eftir, á næga stoð í 40. gr. stjórnarskrár eða ekki, og þykja þá ekki efni til að taka afstöðu til þessa lögskýringaratriðis frekar en orðið er.

Samkvæmt þessum niðurstöðum þykir stefnandi ekki hafa sýnt fram á að hann eigi rétt til þeirrar endurgreiðslu þungaskatts sem hann gerir kröfu um í málinu, og þykir því bera að sýkna stefnda af öllum kröfum hans í málinu. Samkvæmt þessari niðurstöðu þykir bera að dæma stefnanda til að greiða stefnda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 10.000,00.

Það athugast að greinargerð stefnanda er ekki í samræmi við fyrirsmáli 105. gr. laga nr. 85/1936, sbr. lög nr. 28/1981.

Steingrímur Gautur Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, fjármálaráðherra f.h. ríkissjóðs, skal vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Aðalgeirs Sigurgeirssonar.

Stefnandi greiði stefnda kr. 10.000,00 í málskostnað.